

11

AD

AVDIENDAM ORATIONEM

PROFESSIONIS IVRIS ORDINARIAE

IN

ACADEMIA FRIDERICO-ALEXANDRINA

ADEVNDAE CAUSA

IN A. D. II. IVN. MDCCXCII

HABENDAM

OBSERVANTISSIME INVITAT

D. GABRIEL PETRVS HASELBERG

1792

*Inest commentationis de confirmatione Caesarea pactorum confraternitatis
aliorumque quorum interest consensu*

PARS PRIOR.

ERLANGAE
LITERIS IVNGEANIS.

AD
AUGUSTINAM ORATIONEM

PROFESSIONIS IURIS ORDINARIAE

IN

ACADEMIA FRIDERICO-ALEXANDRINA

AD VAGAN CAUSA

IN A. D. II. IULII MDCCXII

MAGISTRO

OSCARO WILHELMO IN TITULO

D. GABRIEL PETRVS HASLBERG

IN COMPLETIO DE CONSTITUTIONE CAUSAE PRAESENTIUM
HABITU PRAESENTIUM DE PRAESENTIUM
PARS PRIOR

ERLANGAE
LITTEAE IVANOVICIS

PROOEMIUM.

§. I.

Instituti ratio.

Quum quinquennio abhinc in prolusione sic dicta, prolixiori de pactis confraternitatis tractatui praemissa, tum de vera hujusmodi pactorum notione ex rerum chartarumque publicarum argumentis desumpta disputarem, tum origines eorundem, pro variis variarum rationibus et causis ex ipsis rerum gestarum monumentis mihi obviis investigando eruere studerem, totius jam tractatus formam, argumentum, summa capita adumbravi, eaque omnia ampliori quondam commentatione complecti proposui¹⁾. Subinde vero mutata est rerum facies, mutata est studiorum et vitae ratio; id quod ut a pristino consilio decederem, haud immerito me movit. Etenim, cum praeviderem, non defuturam esse occasionem, qua muneris mihi demandati partes academicos libellos cujuscunque generis ac argumenti saepius conscribendos mihi et suaderent, et juberent, id mecum constitui,

1) Tract. de pactis confratern. prolus. (Goett. 1787. 8.) §. 8. p. 28. seqq.

tui, ut, prouti occasio ferret, singula tractatus capita prae caeteris eligerem et pro rei dignitate fusius tractarem. Quam quidem viam quum ante triennium fere ingredi coeperim, origines et incrementa pacta confraternitatis Saxo-Hassiaci tabularum publicarum veterumque monumentorum ope paulo accuratius illustrando ²⁾, progredior nunc ad aliud haud minoris momenti argumentum, scilicet inquisiturus, quorum in fraterno foedere nectendo consensus necessario adhibendus sit, nec ne; utrum subditorum ordinumque provincialium adensus ratio sit habenda; ane agnatis, vasallis, aliisque, quorum ex quolibet fundamento interesse possit, consentiendi jus sit, imprimis vero, quae sit vis et auctoritas confirmationis domini directi, imperatoris et electorum, ad pacta confraternitatis stabilienda, quidque juris imperii leges, praesertim capitulationes, ejusmodi confirmationi attribuant.

§. 2.

Uterior argumenti constitutio.

Doctrina de confirmatione caesarea pactorum confraternitatis quum primum locum inter ea, quae hic tractare cogito, argumenta, jure obtineat, jam non id agendum mihi videtur, ut differam, quae confirmationis in genere spectatae formanda sit notio, quae variae ejus sint species seu divisiones, nempe, utrum pro modo obligationis eam petendi *voluntaria* sit vel *necessaria*, num a principe vel judice ea sit impetranda, ut major negotio addatur fides et auctoritas, quippe quae omnia aliunde jam, ex scriptis virorum doctissimorum, qui ante me diligentius de hac re exposuerunt

2) Prodiit Comment. Helmst. 1788. 4.

runt³⁾, cuicumque notissima sunt; quam ob rem nec ea hic repetere cujusquam multum interesset. In eo potius res omnis posita videtur, ut, quae origo, ratio et modus sit cum aliorum consensus, tum praesertim caesareae confirmationis, seu consensus imperatoris, tanquam domini directi, feudorum ratione confraternitatis pactis interponendi, quaeque auctoritas illi tribuatur, solertius exploretur.

Quod si vero de ratione hic ineunda quaeratur, eadem, qua hactenus ingressus sum, via pergere consilium cepi, experientia doctus, vix ullam aliam commodiorem hac inveniiri posse, nec melius utiliusque veteribus juris Germanici tam publici, quam privati institutis illustrandis consuli posse, quam si quis origines eorum, veterum chartarum monumenta, quae istiusmodi res gestas continent ac produnt, inspiciendo et perscrutando indagaret, summaque, quae huc faciunt, argumenta, ex illis excerpta proponeret. Quod quidem consilium secutus, ne nimis diffundar, id mihi proposui, ut tantum tabulas prae aliis notatu dignas proferrem, easque tales, quae non modo imperatoris electorumque consensus adhibiti, sed et feuditorum, vasallorum ordinumque provincialium, quantum fieri solet, mentionem injiciunt. Hisce absolutis eo deveniam, ut quaecumque veterum annalium omnisque aevi monumentorum memoria nobis tradita sint, ad jurium legumque praecepta, quae nunc obtinent, attemperare et inde probare studeam, historiae enarrata legum normas amice adjuvare,

A 2 eaque

3) Inft. Friedr. Runde diff. de confirmat. caesar. juris primogenit. in fam. illustr. Germaniae, Goett. 1770. 4. et Guil. Aug. Rudloff progr. de confirm. caesar. jur. primog. in fam. illustr. Germ. in primis intuitu feudor. imperii. 1771. 4. Bützov.

eaque sibi invicem omnino respondere, ita ut principia exinde propofita rerum geftarum veritate firmentur.

§. 3.

Scriptorum notitia.

Quibus praemiffis, reliquum eft, ut pauca adfruum de iis, qui materiam hanc in fcriptis tractarunt, iisdem fere, qui de confraternitatis pactis in genere difputarunt. Ut taceam veteres quosdam fcriptores ⁴⁾, qui dignitati argumenti haud fatifecerunt, recentiorum nonnulli rem ita tractarunt, ut fcripta eorum fine magna utilitate adire non poffis. Exceptis duumviris celeberr. fupra §. 2. memoratis, qui quidem de confirmatione quoque caefarea juris cujusdam familiarum illuftrium, fed plane diverfi generis, differuerunt, inter alios cum *Iob. Ioach. Mueller* ⁵⁾, quaedam huic fpectantia dixit, tum *b. Iob. Iac. Mofer* fparfim in fcriptis fuis nunquam fatis aestiman-

⁴⁾ Pertinent huc ex his, quos infpicere mihi licuit, a) Barthol. Musculus diff. de confraternitate, f. pacto fucceff. illuftr. perfon. (Bafil. 1608. 4.) §. 27. in Difput. Bafil. Vol. 1. n. 16. b) Ioh. Casp. Güttich praef. Helfr. Ulr. Hannio diff. de confraternitat. (1619. 4.) §. 6. eod. Vol. 5. et in Hampel (al. Seiffart) nucl. difcurf. jur. publ. p. 722. c) Hartm. Friedr. Wiegleb praef. Ioh. Phil. Streit diff. de pacto confrat. inter nobiles aliosque privatos moribus ufitato (Erf. 1718. 4.) §. XI. d) Gerh. Tidaeus praef. Ioh. Volk. Bechmann difc. jur. publ. de confraternitat. ill. famil. in civitate Germ. (Hal. 1737. 4.) Cap. 3. S. 1. §. 2. feq. e) Bened. Carpzov de pacto confrat. Saxo Haff. (in Vol. difp. hift. polit. jurid. Lipf. 1751. p. 87.) c. 3. §. 35 feqq. f) Henr. Bodinus f. Dieter. Herm. Kemmerich de pacto confrat. Saxon. Brand. Haff. (Hal. 1718. 4.) §. 14. feqq.

⁵⁾ In R. T. Th. Max. 1. p. 588. §. 19. et R. T. Th. Friedr. V. Vorff, 1. K. 23. §. 40. p. 321 feqq.

mandis plura de hoc argumento collecta in medium addu-
lit 6).

Prae omnibus vero eminent ill. *Guil. Aug. Rudloff* 7),
qui summo studio et egregia diligentia de validitate pactorum
confraternitatis e consensu eorum, ad quos inprimis refert,
derivanda commentatus est. Qui cum jurium legumque im-
perii, inprimis capitulationum, effata latius explicaverit, pau-
cis e veteribus monumentis congestis exemplis, meum puta-
vi, priora, nisi a sententia ejus ut discedam sufficientes mihi
fua deant rationes, brevius proponendo vel praetereundo, po-
steriora suppellere, pluribusque digerere atque illustrare.

PARS PRIOR.

EXPONVTVR ORIGINES IVRIS CONSENTIENDI IN PACTA CONFRAT. INEVNDA.

§. 4.

Illustrantur exemplis sec. XIII.

Certa semper et explorata mihi res visa fuit, hanc esse
reipublicae nostrae formam et conditionem, ut recentiora in-
stituta juraque patria sine antiquiorum notitia bene riteque
perspicere nemini liceat, nec quemquam magnos progressus in
jure patrio excolendo facturum esse, si primos fontes adire
contemferit. Mire omnia adeo inter se cohaerent, ut primo

A 3 qui-

6) In T. St. R. Th. 17. p. 161. §. 91. et Th. 23. p. 167. seqq. §. 119. item in
Fam. St. R. Th. 1. p. 1016 seqq. §. 32. 33.

7) In libello singulari de pactis successoria illustr. et nobilium Germaniae, specia-
tim iis, quae pacta confraternitatis appellantur Cap. 2. §. 30. p. 48 seqq.

quidem in indaganda juris aliusve instituti patrii ratione ac indole ad vetera aeva sit recurrendum, quo, quae rei origo, quae vicissitudines, qui progressus fuerint, ex iis, quae adhuc exstant, rerum gestarum monumentis erueretur. Etenim nulla ferme est apud nos antiquitas, nimirum hoc verbi sensu, ut, quod secula antecedit, plane abolitum sit, ac pro inutiles habendum. In aliis rebuspublicis certa tempora invenies, quorum fines in iuribus earum inquirendis egredi parum juvet. Secus apud nos. Quo solentior antiquiorum juris patrii monumentorum percrutatio, quo rigidior eorum, morumque traditorum, inter se invicem comparatio, eo accuratior eorum, quae iustis verisque juris patrii principiis exinde hauriendis commode apteque inserviant, notitia⁸⁾. Quibus sic comparatis, operae pretium videtur, ut ad antiquissima, quousque vestigia rei deprehendere licitum sit, tempora ascendamus, et tabulas inventas eo, quod hic nobis stat, consilio perlustremus.

Et primum quidem, quod e seculo XIII. mihi occurrit confirmationis caesareae exemplum, prodit charta Rudolphi I. imperatoris jussu a. 1283. d. 19. April. conscripta, et majestatis sigillo munita, hac mente, ut pactum successorium, quod Ulricho de Bubenberg militi cum fratris filio Ioanne intercedebat, interveniente consensu suo regio ceu domini feudorum directi initum fuisse declararet⁹⁾. Parum quoque refert,

8) Ioh. Steph. Pütter T. R. G. in ihrem Hauptfaden entwickelt §. I. p. 2. et Guil. Aug. Rudloff de jure Germ. iusta meth. tractando comment. (Goett. 1767. 4.) §. 3. p. 6.

9) Mart. Gerberti Abb. Cod. epist. Rudolphi, in auctario diplom. p. 235. n. 17. „De manu nostra regia et consensu. — concorditer conveniunt,

confraternitatis nomen pacto huic inditum non esse, cum nihilo minus argumentum rei veritatem probet, et insuper ea, quae vera et indubia causa, ob quam caesaris confirmatio pactum sequi debuerit, putanda est, nimirum successio superstitis in quaecunque imperii feuda a defuncto possessa pacta sit.

Sexennio post idem Imperator successorio pacto sese praesente inito inter nobiles viros Ulr. de Hanowe et Henr. de Wilnowe comites clarius adhuc et gravius, et ob eandem quidem, quam antea, rationem consensum suum interposuit, quia de mutua successione in omnia feuda castrensia, aliave quaecunque ab imperio concessa, partes convenerant ¹⁰).

Tertium denique exemplum imperante Rudolpho obvium adfert charta, a. 1290. conscripta, qua confirmat Rudolphus pactum successorium, Wenceslaum regem Bohemiae inter et Henricum, Wratislaviae et Silesiae ducem d. 25. Sept. Erfordiae initum ¹¹). Et licet hoc nec sit mutuum successione pactum,

runt, quod eorum altero sine herede decedente, superstes omnia feuda, quae tenent a nobis et imperio, decedentis pleno jure debeat obtinere. In cujus testimonium" etc.

10) Formulam ordinationis aequae ut confirmationis a. 1289 obviam invenies ap. Moser in St. R. P. 17. p. 153. §. 74. Sic sonat: „quia nobiles viri — in no- „strae majestatis praesentia ordinatione mutua statuerunt, ut si — alter „alteri legitime succedere debeat in feudis castrensiibus, sive aliis qui- „buscunque, quae tenere a nobis et imperio noscebatur, nos ordinationem per „manum nostram et in nostro assensu factam ratam habemus et gratam „et praesentibus approbamus, dantes has literas in testimonium.“

11) de Ludewig in Reliqu. Mscrpt. Tom. XI. p. 319. „Nos ordinationem — „de terra et principatu Wratislaviae et Silesiae, quae a nobis et imperio „habentur in feudum, — ratam habemus — de plenitudine „potestatis confirmantes“ etc. Videbis quoque Goldast de regni Boh. juribus Tom. 2. p. 190. n. 14.

pactum, nec confraternitatis nomine ornandum, par tamen intervenit ratio, eademque sunt, quas antehac vidimus, Imperatoris in confirmatione sua adjicienda partes, nimirum quod Bohemiae rex post ducis decessum in terram et principatum Wratislav. et Silesiae ceu imperii feuda succedere vellet. Ex quo satis apparet, quam antiquus sit Germanorum mos, pacta successoria, licet haud mutua, quotiescunque ad feuda spectent, Caesaris confirmatione muniendi; et antiquiorem adhuc, quam quem adlata monumenta probant, exstare vix dubitaverim, licet mihi folerter et intente multas magnasque eorum collectiones perlustrando altius ascendere nondum licuerit.

§. 5.

Exempla quaedam sec. XIV.

Ineunte sec. XIV. memorabiles illae literae, a. 1329. a Ludovico Bav. Papiæ conscriptae, in quarum cum historia exponenda, tum iusta interpretatione adferenda diu quondam versatus sum ¹²⁾, claris verbis indicant, mutuae successioneis pactum de Misniae marchionatu et Brandenburgensi inter Fredericum sev. Thuringiae Landgrav. et imperatoris filium Ludov. marchionem Brandenb. confectum, ab ipso imperatore, nescio quo tempore, confirmatum fuisse ¹³⁾. Cujus quidem confirmationis cur vis et auctoritas non constiterit, sed omni potius effectu caruerit, pluribus jam olim explicui.

Quare

¹²⁾ In comment. de orig. et increm. pacti Saxo-Hass. §. 6. 7. P. 19.

¹³⁾ de Ludewig Rel. Mscrpt. Tom. 9. p. 679. et 680. „Volumus enim, quod liga, quae facta est, et per nos confirmata — extendatur.“

Quare ne frustra huic longius immorer, ad aliam transeo confirmationem, ab eodem imperatore Ludovico a. 1334 confraternitatis foederi adjectam, quo ipsius filii, Bavariae duces, cum fratre Ludovico Brandenb. marchione juncti fuerant, cujus ratio et historia jam alibi a me exposita est ¹⁴⁾. Quo tutior et firmior esset ea, quam principum quisque Bavariae stirpi invidebat, successio in Brandenburg. terras, astutus et avidissimus familiae suae evehendae bonisque augendae imperator non in solis gentilibus pactis sanguinisque vinculo fiduciam posuit, sed foedus fraternum inter eos ictum, ne more quidem solito, sed ita firmavit, ut pacifcentes in mutuum feudorum communionem reciperet ¹⁵⁾, repetita simul, quae in ipso pacto adjecta jam fuerat, clausula ¹⁶⁾, ut pacifcentium quisque terrae suae procerum, urbium, caeterorumque subditorum fidem, qua pactioni huic parerent, iurejurando adstringeret. Nec hoc contentus, circumspectus imperator quadriennio interiecto *confirmationem* denuo repetiit, et

14) In proful. cit. §. 17. p. 65.

15) de Ludewig in Reliqu. Mscrpt. Tom. 10. p. 644. et Gerken in Cod. diplom. Brandenb. Tom. 1. p. 121. seq. n. 59. Et primo quidem Imperator ita loquitur: „bekennin, das Ludwig mit unserm guten willen, hant, gunst und wort daz lant und die Marke mit steten, burgen, leuten, und mit allen ihren Zegehörden, ez sie lehin, aigen, oder Erbe gegeben, gemacht, oder geschafft hat.“ Postea vero: „Ze einer steten sicherheit, so vorlihen wir — ze gesamt er. hant die vorgeante lant — auch sezen wir sie beyder sit in nuz, gewalt und volle gevver der lant und gute.“ Datae sunt literae Ulberling-vigilia Joh. Bapt.

16) Apud de Ludewig l. c. p. 641. in f. pacti ita legitur: „Auch suln wir unser man, stet, lant und leut halten und twingen, daz si die vorgeschriben sache geloben stet zu halten, und ze den heiligen sweren.“

et quantum fieri potuit, verborum gravitate amplificavit¹⁷⁾.

Multo uberius est messis exemplorum confirmationis, quae sub imperio Caroli IV Ludovici successoris nobis obveniunt, quae licet haud in meris confraternitatis pactis contineantur, in hoc tamen ad unum omnia amice conspirant, quod semper de successione unius alteriusque partis superstitis in defuncti bona, feudali nexu Caesari imperioque obstructa, conventum fuerit, quare et imperator personam domini directi tueri et hoc respectu confirmationem suam adicere debuit.

Ita quidem pactum successorium simplex inter March. Bad. Rudolphum et electorem Palatin. Rupertum sen. a 1362. initum¹⁸⁾ Carolus IV in literis investiturae, Norimbergae eodem anno Rudolpho scriptis¹⁹⁾ inter alia jura ac privilegia memoratum confirmavit, ceu conventionem, qua in feodo-
rum

17) Francof. 1338. d. Mercur. post d. St. Petri et Pauli. Exstant tabulae ap. Fischer in d. kleinen Schriften, Tom. 2. p. 6. not. d. im Urk. buche n. 1. et ap. Gerken in C. D. Br. T. 4. p. 551. seq. n. 277. „Wann sie die Verainung willelichen mit unsern willen, und och von unsern Gebot. verschriben habent; so haben wir sie mit guter Betrachtung bestetigt und bestetigen sie och von unsern Kaiserl. Gewalt in aller der weiz, als si die Sache verschriben haben; also wellen wir, daz si die ster, vest und unzerbrochen behalten“ etc.

18) Videfis Schoepflin in histor. Zaringo-Badensi Tom. 5. p. 461 seq. n. 275. Sine jure Moser im St. R. T. 17. §. 66. p. 146. pactum hoc confraternitati adnumerat, cum inaequalitas ei insit, quae fraterno foedere junctos minime decet. Scilicet Rudolphus quascunque terras, si sine filiis decederet, in Rupertum translatas vult, contra nihil reportat, nisi urbes et castra quaedam in se devolvenda.

19) Schoepflin l. c. p. 466. n. 276.

rum omnium communionem Rudolphus receperit Ruper-
tum²⁰⁾, ea mente, ut tanquam feudi communis confors fu-
turae fuceffionis particeps redderetur.

Ratione temporis proxime adfinis huic confirmationi est
alia ejusdem Imperatoris, qua munivit fucefforium pactum,
quod a. 1363. inter Ludovic. Rom. et Ottonem fratres, mar-
chiones Brand. ab una parte, et Wenceslaum Caroli IV.
filium et Ioannem fratrem ab altera initum est, notatu sane
digniffimum, cum primam ac praecipuam rationem acquiren-
dae Carolo Marchiae Brand. contineat. Cujus originem cum
jam, quantum fufficit, in prolufione²¹⁾ expofuimus, hic non
nifi argumentum, quatenus huc fpectat, paulo folertius jam
illuftrare debemus²²⁾. Et quidem notum faciunt marchiones
Brand., fe omnes mafculos imperatoris heredes, hifque defi-
cientibus, fratrem ejus Ioannem ejusque liberos mafculos in
fraternitatem fuam et hereditatem recepiffe, ita ut Marchio-
nes Brand. atque Lufatiae appellarentur et re vera effent, ti-
tulis quoque et infignibus eorum uterentur. Obtuliffe fe im-
peratori omnia feuda cum vexillis Marchiae atque Lufatiae,
quae folenni ritu illis traderet, hoc confilio, ut ea una fe-
cum,

B 2

cum,

20) Verba funt: „Zu einen gemeiner genommen (ubi comp. fi lubet Boeh-
meri Obf. jur. feud. Obf. 8. §. 8. 9. p. 227. 231.) in die Lehen, alfo auch er
„diefelben lehen fementlich mit yme tragen fülle, und erben an hindernuzes
„und das befefigen und confirmiren wir mit Vollenkommenheit Keyfer-
„Mechte.“

21) §. 16. p. 61.

22) Vitiofum et mutatum ejus, ut folet, exemplum exhibet Luenig in Cod.
Germ. dipl. Tom. I. p. 1277 feqq. v. c. loco: „mit Fanen“ „mit Frauen“.
Multo vero accuratius idem una cum confirmatione Caroli IV. habet celeberr.
Gerken in Cod. dipl. Brand. T. 3. p. 110 feqq. n. 31.

cum, conjuncta et unanimi manu, possiderent; denique si contigerit, ut ipsi Marchiones Brandenb., quacunque prole mascula destituti, decederent, Marchiam Brand. atque Lusitiae simul cum dignitate electorali omnibusque, quae eo pertineant, ad denominatas personas, tanquam communium feudorum consortes in perpetuum devolvendam esse, nullo alio unquam ad ea participanda admissio. Inprimis, a Caesare confirmationem pacti, quam mox insecutam esse novimus ²³⁾, enixe petunt ²⁴⁾, haud minus ac literas consensuales ab omnibus electoribus ²⁵⁾, quas a plerisque datas esse, vix dubitari potest, partim quod Alberti electoris Saxoniae literae a. 1371 datae, adhuc exstant ²⁶⁾, partim quod imperator ipse in confirmationis initio ad approbationem electoris Moguntini, Palatini, atque Saxonici provocat; nec Carolum ipsum, ut Bohemiae

23) Gerken l.c. p. 111. „Wann Gerlach zu Mainz, Ruprecht bey Rhein, Rudolf zu Sachsen, Ludwig d. Röm. u. wir selber, Kunig zu Beheim, und ein Kurfürst des Reichs mit gemeinem Räte daz zu rechte erfunden haben, daz die Marggraven sulche tedinge mit unserm Willen als eines keisers und Lehnherrn wol getun mochten, und wann dieselben beschriben sind, bevestert und confirmiret sein von Worte zu Worte.“ it. p. 116.

24) Gerken l.c. p. 115. „dafs er von wegen des heil. Rom. Reichs mit Vollkommenheit Kaiserl. Macht die vorgeschriben Sache — bestetigen wolle durch sunderliche Genad in der besten Gestalt, als daz immer geseyn mag nach Gewonheit, Ehren und Wirden des heil. Rom. Reichs.“

25) Eod. „und bitten d. Kurfürsten geistlich und werentlich, daz sie ire besondere Brieve zu gezeugenisse und zu ewigen Gedächtnisse daruber geben wollen.“

26) Ap. Moser in St. R. P. 17. p. 14. §. 6. „Wann solche Miterbschafft mit sonderlicher verhengknuffe Karls, mit rechtem urteil der Churfürsten gesehehen sein, so geloben wir Albrecht — unsere Volwort, guten Willen und gunst, also dafs sie in allen iren Sinnen in ganzen Crefften ewiglichen bleiben sollen.“

hemiae regem, et Ludov. Rom. ut electorem Brandenb. dubios diu haesisse, pro explorato habendum videtur 27).

Id demum observari debet, in pacti hujus ineundi modo subditorum, procerumque seu ordinum provincialium terrarum Brandenb. non modo consilium, sed et verum consensum adhibitum esse, id quod ex formula, quae in initio tum pacti ipsius, tum confirmationis caesareae, occurrit, satis edocemur 28).

Pacto huic successorio adjacet foedus vere fraternum *Austriaco-Bohemicum*, tum temporis respectu, tum ob rationum, quibus originem debet, similitudinem admodum cum illo conjunctum, cujus brevem jam olim exposui historiam 29). Nimirum hoc non modo ob varias variis temporibus adjectas Caesarum confirmationes, sed praesertim ideo quoque notatu dignum videtur, quod procerum in id consensus semel iterumque datus atque repetitus sit, quo magis stabiliretur. Nec quisquam rerum tunc temporis gestarum bene gnarus conatus hosce Carolo IV praecipue tribuendos mirabitur. Quis quae-
so est, qui ignoret hoc, cui Carolus indulsit, ingenium, eamque, qua ardebat, cupiditatem stirpis suae amplificandae bonisque augendae, dummodo, quo flagrabat, odium erga Bavariam gentem, in dies magis magisque eam imminuendo, ex-
fatiare possit. Et primum quidem, quod exploratum est, fra-

B 3

ter-

27) Videtis Pelzels Gesch. Carls IV. B. 2. S. 725 seqq.

28) Gerken l. c. p. III. „mit wolbedachtem mute, mit rade unser getreven undertanen, mit gutem willen, und mit rechter wizen.“ Quae fere verba repetiit Carolus IV, additis tantum his: „umbetwungen, und mit freier willekur.“

29) In Proluf. cit. §. 16.

ternum foedus inter Caroli filium fratremque, et duces Austriae a. 1364 nexum est ³⁰⁾. Quo firmior esset usufructus successione lex tunc constituta, neque suavissima spe excideret, Carolus non solum statim confirmationem suam in ipsius pacti sine interposuit ³¹⁾, sed et biennio post pactum renovandum curavit, quo denuo confirmationem suam adjiceret ³²⁾. Nec sibi soli confusus, semel iterumque asseruit, sese nec solum nec pro arbitrio, sed praevio electorum, principum, praelatorum ac dynastarum, qui negotio huic interfuerint, consilio et consensu, egisse. Nec hoc contentus paulo post eod. adhuc a. 1366 in eventum successione, si forsan accideret, literas jam investiturae dedit, quarum in initio, ipsius pacti argumento uberius et solita verborum copia exposito, coram se apparuisse ait, concessionemque suarum quemque, quas ab imperio ut feuda tenebant, terrarum in feudum alteri mutuo facien-

30) Brünnae d. St. Scholast. Londorp in act. publ. P. I. L. 4. c. 131. p. 786 seqq. n. XI. Schmidts Gesch. d. T. B. V. p. 310 seqq.

31) Lünig R. A. P. Sp. Cont. I. 1. Fortsz. p. 56. „Haben mit Keyserl. Macht-
„vollkommenheit nach Rat der Fürsten, die dazumahlen bey Uns wa-
„ren — beyden Theilen verhenget, gevestet und bestätet — bestätten sy
„auch für Uns und Unser Nachkommen am Reich ewiglich und ohne alle Ge-
„fährde.“ Und ob ein Khayserl. Rechr und Gefatze wider diese Ordnung we-
„ren, die tödten und vernichten wir — und meinen, das diese Gemächtnis in
„gänzer und vester Stättheit gehalten werde.“

32) De renouatione pacti videlicet Schrötters Abh. aus d. Oestr. St. R. Th. 4. p. 234. Lucae Schles. Chron. p. m. 2007 seq. Lünig l. c. P. Sp. Cont. I. 1. Abt. 2. Abf. n. 237. p. 564 seq. Nova confirmatio impertita est Pragae d. Iov. ante d. dom. Palm. a. 1366. ap. Lünig l. c. P. Sp. Cont. I. 1. Fortsz. p. 60. his verbis: „haben mit Wissen und Rathe, Willen und Gunste der Chur- und
„andere Fürsten, Praelaten und Herren, die — bey Uns waren, durch vleissig
„Bett der beiden Theile, die ain Person als gleiche Besützer gemei-
„ner Lande machent, vorgeschrieben Bündtnis bestet.“

faciendam rogasse Wenceslaum et Ioannem Bohemiae principes, una cum aliis principibus secularibus et ecclesiasticis comitibus et dynastis ejusdem regni ab una, Albertum et Leopold. Austriae duces ab altera parte; cui petitioni cum consultis principibus annuisset, clausulae literarum confirmationem suam annectit³³⁾. Quinimo ne unquam subditorum quisquam, si jam eveniret successio, contradicendi jus sibi fumeret, cum in ipso successione pacto declararunt paciscentes³⁴⁾, sese omnium ordinum subditos non modo in consilium antea adhibuisse sed et voluntatem eorum atque consensum satis explorasse, tum ipse Carolus IV. cujus inprimis res agebatur, intentis viribus id effecit, ut Austriae, Stiriae atque Carinthiae proceres jam a. 1364 sui heredumque nomine per singulares literas interveniente jurejurando promitterent³⁵⁾, sese

mutuum

33) Lünig l. c. p. 61. „Das haben wir — durch des Rechten willen die Fürsten und Herren gefragt zu Prag und Wien (Sachsen, Salz., Passau, Freisingen, Speier) Praelaten, Grafen, Freyh., Getreuen, dieselben haben uns mit Recht und Urteil erfunden, das wir solche Lehen leihen möchten, so haben wir verlichen — als gleichen verainten und ungesünderten Wätern gemainer Anfälle — und bestetten, auch confirmiren, mit wissen und willen, wort und gunst der Churfürsten, und ob einerley Gebrechen des Rechten were, — den erfüllen wir von sonderlichen Gnaden.“

34) Lünig l. c. p. 55. „das wir nach Rath, willen und gunst aller unser Fürsten, Landherren, Rittern und Knechten, Bürgern und Landsassen, die nothdürftig dazu wären mit worten, werken und geberten, die nach geistl. und weltlichen Rechten oder Gewohnheiten, oder nach gemeinerley Land-Rechten oder Freyheiten darzu gehört — gethan haben — solche gemacht, nüss.“

35) Lünig l. c. p. 56. „Und wann dieselbig Ordnung mit unser — Rath, willen und gunste geschehen ist, darumb haben wir für uns und unsere Nachkommen ewiglich verheissen mit unsern Treuen und geschwörnen laiblichen Ayd, das wir die gemachtüsse aufnehmen, halten, stett haben und vollführen sollen und wollen.“ Viennae d. Ven. ante d. dom. Ocul.

mutuum hocce fuceffionis pactum eveniente casu factum tectumque servaturos esse. Ad quod quidem compensandum sibi que melius prospiciendum Carolus ipse a. 1366 singulares conscribendas curavit literas ³⁶), quibus jura et consuetudines ordinum provincialium ante nominatorum graviter atque enixe se tuiturum promisit. Quid quod cum incipiente sec. dec. quinto a. 1404 pactum hoc Budwisiae denuo repeteretur, consensum eorundem rursus interpositum esse, ex ipsis ejus verbis perspicue elucet ³⁷). Ex quibus omnibus hoc saltim colligere licet, subditorum tum omnium, tum procerum inprimis partes, quas sibi in pactis fuceffionis vel mutuae vel ab una tantum parte stipulatae deposcerint, majores olim fuisse, quam quas insequenti aevo, ne dicam hodie adhuc esse, contendere quisquam aufit ³⁸).

§. 6.

Brevis exponitur historia confirmationis caesareae pacti confrat. Saxo-Hass. ab initio ad medium usque sec. XVII.

Quod si omnem pactorum confraternitatis eamque fere immensam, qua abundamus, copiam paulo diligentius dispiciendo perlustraveris, vix ullum magis conspicuum, quod prae

36) Lünig l. c. p. 57. „Promittimus — omnes et singulos — praelatos, comites, nobiles — milites — judices — cives, incolas et rusticos, univeritates, quaslibet — omnibus privilegiis et adprobatis consuetudinibus gaudere — permittimus, ipsosque in omnibus manutene et conservare.“ Viennae ind. IV. quinto Id. Maji.

37) Goldast de regni Bohemiae juriibus (ed. Schminke) Tom. 2. p. 101. n. 18. Lünig in Cod. diplomat. German. Tom. 1. p. 1415. n. 339.

38) A. F. H. Poffe über das Einwilligungrecht teutscher Unterthanen in Landesveräußerungen (Len. 1786. 8.) p. 55. §. 15. not. d.

prae aliis cum aetatis atque originis, tum temporis, quo stetit, ratione, tum denique argumenti gravitate emineat, reperire licebit, quam pactum *Saxo-Hassiacum*. Omissis his, quae de ejus origine jam olim uberius disputavi, nunc jam in anno 1373 subsistere juvat, quippe primo, quo mutuae successione foedus, antiquitus jam, uti persuasum mihi est, Hassiae cum Thuringiae principibus intercedens, renovatum, et ad Misniam quoque, quod amplecteretur, prolatum est ³⁹). Quo facto, quum pacifcentes nil magis curae cordique haberent, quam ut fraternum foedus, in quod Thuringia aequae ac Misnia receptae erant, tuerentur ac sustinerent, omnem, quam poterant, vim ac auctoritatem illi imponere nitebantur, quo prius quilibet, terras hasce a se invicem avellendi, conatus, quales jam quondam Ludovicus Bavarus animo fecum volutaverat, repellerentur. Sed unde, quaeso, plus roboris, quo pactum augetur, expectare poterant, quam si ipsum Caesarem adirent rogantes, ut non modo confirmationem suam consociationi huic fraternae impertiret, sed et in feudorum communionem eos inter se invicem cooptaret, ut ne feminea stirps ullum unquam hasce terras vindicandi jus sibi fumeret ⁴⁰).

Quo quidem consilio cum Wilhelmus Thuringiae Landgravius Misniaeque Marchio, tum Hermannus Hassiae princeps

³⁹) Comment. de orig. et incr. pacti confr. Saxo-Hass. §. 9. p. 23. Ipsi pacti tabulae exstant ap. Mueller in R. T. Th. Max. I. P. I. c. 67. p. 566 seqq. Est et in Elect. (Origin.) juris publ. Hass. p. m. 200 seqq. aliosque quos refert Schminke in monum. Hass. Tom. 3. p. 39 seqq.

⁴⁰) E. W. Ledderhose kleine Schriften Band 3. n. 2. p. 65. §. 4.

ceps coram ipso Caesare Pragae in throno sedente comparuerunt, solita pompa solenni ducta, demissa Illi supplicantes, ut confraternitatem ipso consentiente ac volente quondam confectam nunc quoque et confirmare, et omnes agnatos tanquam aequales et veros consortes atque coheredes manu unanimes et conjuncta in feudorum omnium communionem recipere velit⁴¹). Quibus quidem precibus quum adfentiri Carolo placuisset, principes antea in consilium vocavit⁴²), eorumque adfensu petentibus eo, quo optaverant, modo simultaneam investituram concessit, ita ut vel omnes posthac acquisite terrae ea simul comprehensae essent⁴³). Praeterea vero confirmationem suam hoc modo adjecit, ut non nocente lege vel consuetudine aliqua contraria, nec solennium aliquo in rebus gestis defectu in aeternum foedus hoc firmum esse juberet⁴⁴). Caeterum paciscentes procerum quoque, nisi adfensus, tamen consilii rationem habuisse, ex ipsius pacti argumento,

41) Leguntur confirmationis literae ap. Estor in Elem. jur. publ. Hass. p. m. 66 seqq. Lünig R. A. P. Sp. Abr. 4. Abf. 2. n. 1. p. 3 seqq. et Moser St. R. P. 17. p. 23. §. 12. Summam invenies ap. Pfeffinger ad Vitr. Tom. 4. Lib. 3. Tit. 20. p. 218. Notari debet discrimen aliquod in petenda simult. investitura obvium, nimirum Hassiae Landgravius principatum suum, maximam partem alodia continentem, Caesari antea obtulit ut illum tanquam imperii feudum marchionibus aequae ac Landgraviis redderet; „hat uns das Fürstenthum und Landschaft aufgetragen, und bathe uns, das wir — geruheten zu verleihen“; contra ea Thuringiae princeps simpliciter Hassiae principum receptionem in feudorum suorum communionem petit.

42) „Mit wolbedachtem muth e, Rathe, Fürsten, Graven und Freien.“

43) „Haben verlichen — das sie — Miterben Irer Fürstentumbe, die sie haben, und hernach erwerben, heissen und bleiben sollen.“

44) „Und das solliche Miterbschaft — ewiglichen stet, fest und unzubrochen „bleibe.“

mento, inprimis ex principum promisso, sese jura eorum ac privilegia tueri velle, satis superque patet 45).

Sed quamvis jam a. 1392 renovatum sit pactum 46), confirmationem tamen a Caesare ei rursus impertitam esse, haud magis constat, quam a. 1421 foedus ipsum denuo esse repetitum 47). Sed in renovatione ejus a. 1431 facta utraque pars, eo ut confirmatio Caesaris sequeretur, annitendum firme stipulabatur 48); quod quidem studium prospere successisse, eventus probavit, quippe cum triennio post (1434) Sigismundus imp. voti eos compotes facere vellet, suaque auctoritate non modo foedus hocce, a quo tamen Saxoniae ducatus expresse excludebatur 49), consultis principibus omnibusque fidelibus praesentibus, roboraret, sed et singulari quadam gratia animique adfectione ductus, quaevis feuda a singulis possessa simultanea investitura omnibus traderet 50).

C 2

Quae

45) „Mit gutem Vorrathe unfer Rathsmanne und diener. Auch wollen wir —
„Stedte, Lande und Leute bei allen iren Rechten und Gewonheiten lassen.“

46) Mueller R. T. Th. Max. 1. P. 1. c. 67. §. 10.

47) Mueller Sächf. Annal. ad h. a. p. 10. Weck Befchr. v. Dresd. p. 119, c. Mosers St. R. P. 17. p. 29. §. 15. et F. St. R. P. 1. p. 977 in f.

48) Mueller in R. T. Th. Max. 1. l. c. §. 12. „Wollen bearbeiten, das diese
„Brüderschaft bestetigt, bewilligt und gevolwort werde.“

49) Comm. mea de orig. etc. §. 10. p. 27.

50) Mueller l. c. P. 1. Vorft. 2. c. 67. §. 21. p. 591 seqq. exhibet confirmationis literas Ulmae d. Merc. post d. St. Jac. conscriptas, ubi haec leguntur verba:
„darumb han wir mit gutem Rat etlicher Fürsten, Graven, Herrn und Getreuen,
„die ytzund bei uns gewest, solche Brüderschaft bestetigt, bevestenet und con-
„firmiret — Fürder haben wir unsere besunder Gnade mitgetheilt, und inen
„alle und ygliche ire lande und leute, die — sie insonderheit von uns und
„dem Reiche zu lehen — haben, zusammen gereicht und gelyhen — samentlich
„inne zu haben.“

Quae quidem Sigismundi confirmatio et ob id notari meretur, quod, quantum scio, prima sit, quae luculento inferuat testimonio, non eam esse ejus vim ac auctoritatem, ut antiquiora aliorum jura laedere, multo minus evertere valeat, sed hac semper eam dari conditione, ut tertii cujusque jura salva ferventur. Nimirum quum Mogunt. Elector, qui ex infeudatione hac periculum sibi imminere metuebat, quia pacificentes Archiepiscopatu etiam clientelari nexu quodammodo obstricti erant, confirmationi obloqueretur, Imp. singulares ei literas dedit, quibus nec ipsum pactum, nec confirmationem caesaream jura ejus feudalia vel alia quaecunque unquam deminutura vel violatura esse, solenniter assereret⁵¹⁾; quae quidem scripta stipulatio sub *decreti salvatorii* nomine venire solet.

Sed utrum alia post hanc specialis confirmatio ab Imperatoribus pacto huic Saxo-Hass. impertita fuerit, admodum videtur dubium; certe eam, quam Maximil. I. in literis investiturae Hassiae a. 1495 conscriptis ab Alberto imp. datam perhiberi affirmat⁵²⁾, nusquam hucusque invenire mihi licuit, et vero simile est, generalem privilegiorum Saxonior. confirmationem ab Alberto datam⁵³⁾, his verbis intellectam fuisse, licet illi confraternitatis mentio haud injecta sit. Idem quoque de Friderico III. imp. dicendum videtur. Etenim sicuti certo

51) de Gudeni Cod. diplom. Tom. 4. p. 214. „Setzen wir, das solich Vereyhung — Dieterichen zu Mentze an allen Lehnschaften, die unsere Oheim von „d. Stift zu Lehen haben und sust an andern iren Rechten unschädlich seyn, „und kein Krenkung daran bringen solle in kein weiz.“

52) Mueller l. c. c. 61. §. 5. p. 540.

53) 4. 1438. Viennae ap. Eundem l. c. p. 592. §. 22.

certo certius est, illum auctoritate sua pactum istud vel pluries firmasse, contra negari nequit, eam tantum in generali privilegiorum confirmatione Saxonibus eam rogantibus comprehensam fuisse. Eiusmodi quidem expresse a. 1442 et 1456 factam esse reperimus, ita ut vel simultanea investitura stabilita sit⁵⁴). Pari modo a. 1486 et 1487, quo posteriore fraternalium foedus inter Hassiae et Saxoniae principes renovatum legitur, nec non literae, quibus illi Saxoniae urbibus iura sua conservanda promittunt, occurrunt⁵⁵), hos generalem tantum omnium privilegiorum confirmationem a Friderico III. nactus esse, inter omnes constat; et licet non diserte confraternitas memoretur, ea tamen haud obscure intellecta videtur, quia vel ea ipsa, quae Carolus IV. et Sigism. imperatores illis concesserint, iura expressis verbis caesareae confirmationi subiecta sint⁵⁶). Specialem vero pacti huius renovati existere confirmationem, jam ideo veri dissimile est, quia paulo post exeunte sec. XV. plures occurrunt feudales literae, partim Hassiae, partim Saxoniae principibus a Max. I. a. 1495 datae, quibus illa quoque imperii feuda, in quorum communionem ope confraternitatis initae mutuo recepti fuerant, ab Imperatore in eos simultanea investitura conferuntur, et postremo ipsum fraternalium foedus firmatur⁵⁷).

C 3

Quod

54) Mueller l. c. p. 593. 594.

55) Idem l. c. p. 576. §. 14. Est or in elect. jur. publ. Hass. p. 206—209.

56) Mueller l. c. p. 596. 598.

57) Videbis literarum huiusmodi exempla ap. Moser St. R. P. 17. p. 36. §. 29. et Fam. St. R. P. 1. p. 981 seqq. Mueller l. c. c. 58. §. 9. 10. et c. 59. §. 1. P. 524. 526. et 528.

Quod superest, licet pactum hoc fraternum semel iterumque sequenti tempore renovatum sit, id quod tabulae publicae a. 1520⁵⁸⁾, 1555. 1587 et 1614 confectae testantur, specialem ejusdem confirmationem nusquam detegere licuit, nec quin unquam reperiri possit, ob rationes adductas vix dubitandum est. Pauca duntaxat capita, quae haud parum momenti ad confirmationis caesareae historiam illustrandam mihi habere videntur, in medium adhuc adferre licitum sit; nimirum a) quod Carol. V. imp. in literis notissimis, quibus a. 1552. Ioan. Frid. Saxoniae quondam electorem in pristinam libertatem restituit, specialiter et discrete confraternitatem hanc, ut eum participem illius redderet, auctoritate sua roboraverit, licet, sicuti ipse perhibet, eam jam semel sub auspiciis imperii rogatus confirmasset⁵⁹⁾; b) quod in tribus posterioribus supra notatis confraternitatis renovationibus utraque pacifcentium pars id invicem stipulata sit, ut caesareae confirmationi, olim saepius datae, denuo obtinendae operam darent⁶⁰⁾, quae studia an illis successerint, certo adfirmari nequit; c) quod denique, quanta subditorum, in primis procerum in pactis huiusce successione in eundis fuerit auctoritas, non solum ex eo appareat,

58) Mueller l. c. p. 376—378. Moser l. c. p. 37. §. 30.

59) Conf. de hac materia Struvij Corp. hist. Germ. p. m. 1070. Mueller l. c. e. 67. p. 599. §. 25. Birks Sächs. Held. saal ibique Fellers Anmerk. p. 335. §. 12. Luenigs R. A. P. Sp. Abt. 4. Abf. 2. p. 65 in f. „Soll auch die Erb-„verbrüderung, massen wir die, als wir in unsere — Regierung geschritten, „auf Ansuchen confirmirt, und hiemit nochmals zum Ueberflus — confirmiren, „unzertrennt — bleiben.“

60) Moser l. c. p. 40 seqq. §. 35. 38. 41. Luenig l. c. p. 84. et 121. n. 35. et 42. Estor in Elem. jur. publ. Hass. p. 73—83. Mueller l. c. p. 584—588. „Wollen bey jetziger Keyfl. Maj. bearbeiten, dasz diese Brüderschaft besterigt, „bewilligt und gevolwort werde.“

reat, quod post initum ejusmodi pactum suos quisque subditos ad fidem alteri jurejurando interposito promittendam adigeret, sed et antequam conficeretur pactum ad sensum eorum potiri studeret ⁶¹).

§. 7.

*Iuncta simul confirmat. caesar. pacti confr. Saxo-Hass. Brand.
brevis narratione.*

Paulo majoris momenti res est, de qua acrius disceptatur, pacti hujus confirmatio. Praeteritis, quae de eo, quo domus Brandenb. ad illud vere accesserit, tempore differuntur, annum, pro quo plurimae eaeque evidentissimae pugnant rationes, hic pro certo admittere sufficit, scilicet a. 1457 ⁶²), quippe quo anno adfinitas, quae inter Brand. et Saxon. domum contracta est, occasionem admodum probabilem dedit, illam in foedus fraternum jam diu inter hanc et Hassiam celebratum recipiendi, hac tamen expresse adjecta clausula, ut ne vetus pactum Saxo-Hassiacum ullo modo novo foedere turbetur vel violetur, quare et sequenti tempore utrumque pactum semper separatim renovatum legitur. His praemissis ad ipsum confirmationis argumentum agendum nosmet convertamus! Et quidem in ipsis pacti a. 1457 inter Saxonem Hassosque ab una, Brandenburg. ab altera parte Numburgi ad
Salam

61) Uti verba a. 1555 et 1614 testantur: „Dafs wir Gott zu lobe und Ehr uns mit „wolbedachtem Muht, und gutem Vorrath unserer Rätthe Manne und der Unsern „verbrüderet haben.“

62) Comm. mea de orig. §. 11. Pfeffel abregé chronol. de l'hist. d'Allem. T. 1. p. 575. de Hellfeld Leben Joh. Ernst. d. j. v. Weimar p. 58. Aliosque auct. cit. ap. Kreffig in bibl. hist. Saxon. p. 198.

Salam inibi tabulis ⁶³⁾ statim in introitu pacifcentes adferunt, sese adnuente et volente Frider. III. imp. fraternum foedus nexisse, omnesque terras suas, tam praesentes quam futuras, eo complexos esse. Ordinum provincialium jura ut salva sint cavent, fidei promissionem ab urbibus in literis faciendam stipulantur et denique addunt, operam sese daturus, ut foedus caesarea auctoritate stabiliretur ⁶⁴⁾. Quae vero an re vera subsecuta fuerit, magnopere dubium est. Plures quidem eodem, quo pactum initum est, die (29. April.) formulam confirmationis a Friderico petendae adumbratam, minime vero perfectam fuisse adfirmant ⁶⁵⁾, nullis, ob quas defecerit, adjectis rationibus; alii contra in aliam discedunt sententiam ⁶⁶⁾, adeo ut *Limnaeus* vel ipsum confirmationis caesareae exemplar sese inspexisse contendat, nunquam autem pacta haec, quoties postea renovata, caesarea auctoritate stabilita fuisse. Quae quidem sententia admodum adjuvatur, partim ipsis, quae adhuc extant ⁶⁷⁾ confirmationis caesareae tabulis, partim

63) Exempla pacti invenire licet ap. Mueller l. c. p. 573. §. 13. Rudolphi Gotha diplom. p. 32. Luenig l. c. P. Sp. Cont. 11. p. 763. Gundlings Leben Friedr. II. p. 450 seqq. §. 6.

64) „Wollen beholfen sin, das diese Bruderschaft bestetigt werde von unserm Herrn d. Kaifer, und uns izlichen Fürsten besondere Bestetigungsbriefe „darüber werden gegeben.“

65) Inprimis huc referendi sunt Struvius in Corp. jur. publ. p. 1199. §. 48. et 67. Moser St. R. P. 17. p. 32. §. 25. et Fam. St. R. P. 1. c. 13. p. 980. Mueller Sächs. Ann. ad h. a. p. 35.

66) E. g. de Hellfeld Beiträg. zum St. R. u. d. Gesch. v. Sachsen p. III. in not. Limnaeus in additam. ad jus publ. Lib. 4. c. 8. p. 620.

67) Datis Norimb. d. Ven. post Quasimod. gen. ap. Luenig R. A. P. Sp. Cont. 2. Abt. 4. Abt. 2. in supplem. p. 763. n. 133.

partim literis a Saxoniae electore d. 30. April. 1626 ad imperatorem datis ⁶⁸). Quid quod si ipsas tabulas confirmationis paulo diligentius inspexeris, nulla, credo, ratio occurret, ob quam de veritate et consummatione earum dubitare queas, quippe quae tanta verborum amplitudine argumentique singula quaelibet capita huc spectantia complexi gravitate conspicuae sunt, ut quam proxime ad similitudinem aliarum confirmationum caesarearum, in primis ejus, quae a Carolo IV a. 1373 impertita fuit, accedant. Etenim exposita rei ratione, Imperator consultis imperii principibus non modo confraternitatem adprobavit ac auctoritate sua firmavit, sed et sua cujusque feuda alteri simultanea investitura in condominium clientelare concessit ⁶⁹). Quod si vero quidam centendant, in confirmatione a Maxim. II. pacto Brand. Pomeranico a. 1574 impertita hocce quoque fraternum foedus firmatum legi, notandum est, licet ejus mentio ibi fiat, illud tamen sub verbis confirmationis nequaquam comprehensum, ideoque vix ac ne vix quidem pro tacite confirmato a Caesare habendum esse ⁷⁰). Operae pretium non est, diutius immorari his, quae a. 1537 et 1538 inter utramque partem de pacti renovatione hinc inde acta sunt ⁷¹); sed statim progredior ad a. 1571, quo quidem

68) Ubi haec verba, „dafs von undenklichen Jahren die 3 Häuser unter einander „eine Erbverbrüderung aufgerichtet, die auch Friedr. III. confirmiret, „bekreftiget“ etc. cf. Bodinus diff. de pact. confrat. §. 11.

69) „Haben wir mit wohlbedachtem Muth, gutem Rath unser und des Reichs „Fürsten — confirmirt und bestätiget — also dafs die Fürsten zu gesamter Handt „empfehen und Lehnpflicht thun sollen.“

70) Luenigs R. A. P. Sp. Abt. 4. Abf. 3. p. 65 seqq.

71) Moser St. R. P. 17. p. 38. 39. §. 31. 32.

dem in conventu renovationis causa Schönbeci frustra habito pacificentes hoc consilium ceperunt, ut, si Imper. pacto tunc confecto consensum suum adjicere detrectaret, ipsi vicissim suum cujusque jus succedendi in alterius terras sustinerent. Quare cum Elector Saxon. et Brandenb. a Rhenanis Electoribus literas sic dictas consensus conscribendas peterent, eas haud subsecutas esse, eventu docemur; nimirum Palatinus per mera verba, non vero per literas scriptas, consensum declaravit, Moguntinus contra consensum suum in conventum Elector. Rhenan. distulit; quid quod Rudolphus imp. ipsas authenticas confirmationis Frider. III. tabulas partes investigare jussit; quod utrum factum sit, nec ne, dubitatur ⁷²⁾.

Majus adhuc ad rem momentum habent ea, quae a. 1587 in conventu Numburgi fraterni foederis denuo nectendi causa habito hac mente agitata sunt, ut Caesar illud sua auctoritate muniret; quae omnia uberiore sermone exposuit legatus Hassiacus ⁷³⁾, cujus summa tantum capita hic adferre juvat. Et potissimum quidem pacificentes id animo intenderunt, ut Electorum consensum potirentur, quippe qui caesaream auctoritatem necessario praecedere deberet; quod cum non prospere succederet, et nihilo minus persuasum iis esset, solam Imper. auctoritatem haud sufficere, nec alius domini directi consensum negligendum esse, alio die argumentum hoc rursus iterumque deliberando tractarunt. Cujus quum, non obstante contraria

Saxo-

72) Rerum gestarum narrationem dedit Estor in Elem. j. p. Hass. p. 65. n. 26. 27. 29. cf. Bodinus l. c. §. 39. Mueller Annal. ad h. a. p. 559. Moser l. c. p. 47. §. 37.

73) Ap. de Hellfeld in Beiträgen zum Staatsrecht und der Gesch. v. Sachsen (Eisen, 1785. 8.) p. 63 seq. cf. quoque Moser l. c. p. 48 seq. §. 38.

Saxonum sententia, qui confirmationem specialem superfluum credebant ob generalem investiturae literis insertam, is esset eventus, ut Imperatori preces suas offerrent, et ipse Rudolphus benevolam ac amicam responsionem redderet ⁷⁴⁾, post praevia aliquas pactiones, in quibus confirmationi a Caesare vel ejus successore impetranda exixe inhaerent, fratrum foedas d. IX. Nov. percusserunt ⁷⁵⁾, quo sese adnuente et permittente Rudolpho ita nec secus egisse statim declarant. Omnia vero et singula momenta tam fuse et copiose exposita sunt, ut illud commode exemplo inservire queat. Eodem adhuc die legatos, qui ad Imper. confirmationis et simultaneae investiturae ergo mitterentur, mandatis scriptis instruxerunt ⁷⁶⁾ quibus sane, quaecumque rationes Caesarem ad precibus suis annuendum impellerent, enumerantur. Pristina veterum confirmationum exempla in memoriam revocant, et rogatam concessionem alienationis talis speciem prae se ferre, quae Electorum consensum plane necessarium redderet, negant ⁷⁷⁾. Quod si nihilo fecius contingeret, ut Caesaris confirmatio denegaretur, antiqua tamen confraternitas Saxo-Hass. ut salva sit, cavent, et vel novo huic pacto promovendo se alio modo

D 2

con-

74) Scriptae sunt literae d. 28. Jul. 1587. ap. de Hellfeld l. c. p. 97 seqq.
 „Soviel unser Person und Kayserl. Amt belanget, — haben wier uns mehr als
 „einmahl erkläret, dem feindt wir auch — antzuhangen gentslich gemeinet.“

75) Pacto praevia primum impressa leguntur ap. de Hellfeld l. c. p. 98 seqq.
 Pactum ipsam extat eod. p. 108 seqq.

76) de Hellfeld l. c. p. 123 seqq.

77) „Die Churfürsten würden, wenn der Kaiser vorginge, bald nachfolgen, da
 „auch solches keine alienatio wäre, sondern solche verleihunge der Ange-
 „felle bey ihrer Maj. wol stünde.“

consulturos fore adfirmant 78). Novissima foederis hujus renovatio a. 1614 parata 79), nulla parte prae prioribus conspicua est, nisi quod probare videatur, pacificentes vel sibi persuasisse, pactum, licet non confirmatum, propria sua vi ac auctoritate sustineri posse, vel revera quoque caesaream confirmationem aliquo modo, de quo nondum satis comperit habemus, secutam fuisse 80). Saltem si Ferdin. II. verbis fidem habere liceat, foedus hoc, quo trina principum stirps juncta est, fraternum semel iterumque caesarea auctoritate stabilitum esse deberet. Etenim postquam Ferdinandus in pace famosa, Pragae a. 1635 inter ipsum et Saxoniae electorem composita, cujuscunque generis confociationes prohibuit, in §. 79. hocce addit effatum: „Solle auch dadurch der 3 Häuser „Sachsen, Brand. und Hessen uralte von den röm. kaysern „confirmirte Erbverbrüderung unbefchadet seyn“ 81).

Sed quam parum in generalium hujusmodi confirmationum incertis verbis acquieverint pacificentes, luculento argumento sunt ea, quae hanc ob causam hinc inde agitata sunt inter partes consilia in celebri conventu pacis Westphalicae conciliandae causa habito, eo maxime spectantia, ut Imper.

con-

78) „Sollen die Rätthe melthen, das ihre Herrn ihre Gelegenheit ferner zu bedenken wissen würden, auch es deswegen bei den alten Hess. und Sächf. Erbverbrüderung in alle Wege verbleiben würde.“

79) Londorp in act. publ. I, 48. p. 157. Luenig P. Sp. Abt. 4. Abf. 2. p. 154. Dumont C. D. U. P. 2. p. 237. Moser l. c. p. 54—72. §. 41. Estor in Elem. j. p. H. p. 83—96.

80) In initio pacti ita legitur: „mit sonderlicher Erlaubnis und Gunst des Herrn „Matthiae etc.“

81) In der Frankf. Samml. d. R. Abfch. Tom. 2. P. 3. p. 546.

confirmatio confraternitati huic adjecta ipsis pacis tabulis infereretur. Quae vero quam parum successerint, ex responsis apparet, quae legati Caesaris foederatis reddiderunt, confirmationis eum esse tenorem, quod, quia inter jura Imper. reservata referenda sit, paci commode non inferi possit, quare melius sibi confulerent, si preces suas ipsi Caesari offerrent, qui eis gratificari sine dubio non recusaret⁸²⁾. Et quamvis legati Imper. deinde pluries declararent: „confirmabit „Imp. confraternitatem inter domum Saxon. et Hass. tum et „Brandenb. modo S. Caes. Maj. de interessatorum consensu „cum debita reverentia hoc nomine adeatur“⁸³⁾, variaque alia ejusdem argumenti effata passim in medium adlata sunt⁸⁴⁾, postremo tamen omnes conditiones confirmationi scriptae, pactionesque de ea factae plane dissolutae sunt, ita ut nec confraternitatum earumque confirmationis in pace mentio ulla facta, nec aliquo modo huic prospectum sit; ut taceam, veram rerum gestarum frustrataeque spei rationem in his causis quaerendam esse, quas Caesaris legatus de *Trautmansdorff* ingenue confessus esse perhibetur⁸⁵⁾. Plura post hoc tempus fratrum foederatorum studia atque conamina, tum foedus renovandi, tum confirmationem ab Imper. petendi, praesertim a 1651 et 1664, quae vero omnia in cassum ierunt, vix, quae memorentur, digna sunt⁸⁶⁾.

D 3

§. 8.

82) Videtur ex Actis P. W. excerpta ap. Moser im St. R. P. 17. p. 72—97. §. 43.

83) Gothofr. de Meiern Act. P. W. Tom. 4. p. 425. 428. et 453 in f.

84) Idem l. c. Tom. 5. p. 158 et 762.

85) cf. Schweder in theat. histor. praesent. et contr. illustr. (Lipf. 1712. fol. p. 275. „der Kayser würde nimmermehr seinen Consens dazu geben, das

„die 3 Häuser — unter ein Häupt zusammenkämen, weil dieses der Kayserl. „Macht dermaleins die Wägschaal halten könne.“

86) de Hellfeld l. c. p. 132 et 137 segg.

Exempla quaedam sec. XV.

Primum, quod hic proferre lubet, successorium pactum inter domum Meclenb. et Brand. occurrit, admodum notabile, dum, quam necessaria sit non modo caesarea confirmatio ejusmodi pactorum, quae vel uni parti de futura successione in alterius sine mascula prole defunctae terras feudales cavent, sed etiam electorum adprobatio per literas consensus petenda, luculenter demonstrat. Scilicet in comitiis Francof. 1442 habitis Frider. III. imp. cum successione pactum eodem a. initum, consultis prius electoribus et principibus, consensu suo rogatus firmasset, et Brandenb. electorem heredesque, in eventum si stirps Megalopolitana sine liberis masculis decederet, omnibus ejusdem terris simul investivisset⁸⁷⁾, electores quoque sensim, unus post alterum Imper. exemplum secuti, confirmationis literas, licet maximam partem paulo tardius, conscribendas curarunt. Primus omnium Moguntinus Theodoricus a. 1444 eas confecit, earumque a. 1487 confirmationem dedit⁸⁸⁾; quem quidem bis secutus est Sax. elect. Fridericus, tum eodem adhuc anno, tum octo post annis⁸⁹⁾; postremo etiam Palatinus elector Philippus a. 1500 literas scripsit, quibus

⁸⁷⁾ cf. Prolusion. meam §. 10. p. 40. n. 7. Muellers R. T. Th. Friedr. V. P. 1. Vorkf. 1. c. 13. §. 8. p. 187 seqq. Luenigs R. A. P. Sp. Abr. 4. Abf. 3. p. 11 seqq. n. 7. „haben wir nach Rate — unsern Willen, volword und verhengnuß gegeben — und bevesten und confirmiren die Huldung und Verschreibung.“ Moser St. R. P. 17. §. 57. p. 109 seqq.

⁸⁸⁾ Fabers St. Kanzl. P. 14. p. 111 et 116. „So geben wir unsern willen und volwort darzue, confirmiren und bestättigen das als ein Churfürst.“

⁸⁹⁾ Mueller l. c. Vorkf. 6. c. 32. p. 143 seqq. et Faber l. c. p. 121.

bus adfensum suum declararet ⁹⁰). Quae vero postea inter utrumque pactem de hac re transacta leguntur, minima ex parte hac pertineat.

Eodem adhuc seculo ejusdem argumenti pactum initum reperimus ob duo inprimis momenta dignum, ut locum hic obtineat; dico foedus hereditarium, a. 1433 inter comites Hohnsteinenses ab una, et comites Stollberg. et Schwarzburg. ab altera pacte confectum ⁹¹). Et 1) quidem, quod ad minorum directorum consensum in foedere hoc pungendo adhibutum attinet, alii jam satis de eo exposuerunt, quare melius hic omitti videntur; 2) dein vero id admonendi sumus, notabilem huic pacto insertam esse formulam, quae, quantum in pactis hujusmodi ineundis provinciales ordines quondam valuerint, aperte testatur, dum non solum suafisse eos, sed et adfensu suo praeiisse, extra omnem dubitationem ponit ⁹²).

§. 9.

Exempla nonnulla sec. XVI.

Inchoante dicto seculo statim mihi occurrit verae fraternitatis exemplum, hucusque saltim inter ordinem earum, quod

90) Faber l. c. p. 127. „Geben und thun unsere gunst, willen und verhengniß, also dasß all solche Gnade, Freiheit, Recht, Belehnung und Bestetigung ganz stett, vehft, und unzerbrochen — gehalten werden, und vollkommene Krafft haben sollen, als ob Ihr Brieffe hierinnen von Worten zu Worten verleibet wehren.“

91) Prol. mea §. II. p. 42.

92) Moser l. c. p. 154. §. 75.

93) Lünig R. A. P. Sp. Cont. 2. Fortf. 2. Abt. 6. Abf. 21. p. 285 seqq. „Mit wolbedächtem muthe, zitigem Rathe, wissen, willen, und Volbord unfer „Räthe, Erber Mann und Steten erblich und zu ewigen Gezieten zosammene- „gesetzt.“ —

quod sciam, haud referri solitum; ob id maxime insigne, quod perspicuo sit argumento, hasce partes, quas Imper. in pactis antea adductis semel iterumque sibi sumfisse vidimus, in unica hac eaque vera ratione positas fuisse, quod semper, saltem quoad maximam partem, imperii feuda iis comprehensa essent, quorum successione paciscentes sibi invicem stipulari vellent, quorumque respectu Imper. domini directi vice fungeretur. Simulac vero haec Caesaris conditio plane deficiat, et vel alodia tantum, vel tales terrae feudales, quarum alius est dominus directus, adsint, aut nullae omnino Illius sunt partes, aut ejus tantummodo consentire interest, qui vicem et officium domini directi tenet.

Quibus quidem plene respondet consensus, quo Ericus Episc. Osnabr. et Paderborn. dux Brunsvic. a. 1511 firmasse legitur fraternum foedus, quo praecedente anno juncti fuerant Antonius et Ioan. fratres, Iustusque filius, comites Holfatiae et Schauenb. cum Simone et Bernhardo comitibus Lippiae, ea nimirum mente, ut si unius alteriusve stirps mascula exaruisset, superstes ejusve heredes in quascunque defuncti terras succederent, omniumque jurium a defuncto possessorum participes fierent. Quae vero cum feuda ab Erico ejusque Episcopatu collata complecterentur, consensus Illius necessario a paciscentibus erat adhibendus, cujus impetrandi studium quoque tam prospere successit, ut Episcopus tantum sua et Episcopatus jura eo haud deminuta, sed facta tecta fore careret⁹⁴).

Notum

⁹⁴) de Seichow Neue Rechtsfälle B. I. p. 34. ibique dupl. Lipp. c. Paderb. 1654. lit. M. lib. petit. Paderb. 1690. n. 4. et Lipp. Actenm. Anmerk. Anl. lit.

Notum est, quam quod notissimum, ob gravem, quem habuit, exitum, bellaque inde nostro aevo gesta, mutuae successione foedus inter Ioach. II. Elect. Brand. et Frideric. ducem Lignic. a. 1537 compositum⁹⁵⁾, de cuius validitate, in primis consensu domini directi interponendo, tot tantaque enatae sunt disceptationes⁹⁶⁾, ad quas ex rerum tunc temporis gestarum monumentis illustrandas quaedam hic adferre juvat. Et primo quidem in ipso pacti initio duces more solito ad consilium et scientiam ordinum provincialium (Prälaten, Rittertschaft, Mann und Städte), simul vero ad vetera quaedam a regibus Bohemiae sibi concessa privilegia, quorum ope pacta talia inire valerent, provocant⁹⁷⁾, quo facto terras suas (Liegnitz, Brieg, Lüben, Wohlau etc.) electori in eventum definitae successione solenni modo promittunt. Qui cum ad id compensandum quaecunque feuda a Bohemiae rege in se collata in eundem eventum ducibus reponeret, spon-

lit. O. „Sodann unser Ohmen von Schowenburg und von der Lippe Lande etliche von uns und unserem Stifte tho Lehen getragen werden, — ist solche Verbrüderung geschehn mit unserm Weeten, Consens und guten willen, heben dann, so viel uns des ankomen mag, bewilliget und belivet — umb uns, unsere Nakomen und Stifte, sondern Indracht, Gefährde oder Argeliff. Am „Avende nativ. Ioann. Bapt.“

95) v. de Ludwig rechtsbegründetes Eigenthum des Hauses Brand. auf Jägern-
dorf, Liegnitz, Brieg und Wohlau p. 33. lit. F. Idemque scriptum latine ver-
sum: Patrimonium atavicum etc. (1740. 4.) in app. doc. p. 16. n. 6.

96) Plura de his, quae ad jus spectant, in parte libelli posteriore disputabuntur.
Scriptorium seriem v. ap. Puetter Handb. d. T. R. G. p. 1135. 1.

97) „Aus besonderer Gunst, Zulassung, und Begnadigung unserer alten privilegien,
„zuletzt Königs Uladisl. 1511 und Ludwigs 1524, welche durch Ferdinan-
„den aufs neue besetzt und confirmirt.“

dit, se Ferdinandi consensum in feuda haec pacto inferenda impetratum esse; quod si non procederet, nihilo minus firma et salva fore ea, quae de terris ducum Lignic. pacta essent⁹⁸⁾. Quem consensum utrum elector quaesierit nec ne, nescio; certius videtur, regem illum haud largitum esse. Etenim haud ita multo post Ferdin. duces ad se evocavit, ut eum de hac causa jus dicentem audirent⁹⁹⁾, hac ratione adjuncta, Bohemiae proceres conquestos esse de inita confraternitate, quippe qua jura regni violarentur¹⁰⁰⁾. Quam ob rem d. 18. Mart. 1546 Bresl. sententiam tulit, qua tanquam „König zu Böhaimb, und oberster Herzog zu Schlesien“ memoratum pactum abolevit, rescidit, et plane irritum reddidit¹⁰¹⁾, ne verbo quidem de sua ipsius ceu domini feudorum Bohem. directi conditione ac juribus dicto, ita ut vel elector, qui tamen, quibuscunque praeditus erat, feuda Bohemica in pactum hoc intulerat, ne sententiae quidem interesset. Cui quidem obedientem fuisse ducem, plures ejusdem posthac scriptae stipulationes, et sacramentum a subditis dictum

98) „Unser Herrschaften, als Crossen, Züllich etc. in aller Maafs wir dieselben von einem reg. Könige der Cron Böhaimb zu Lehn und Pfandschaft tragen, oder überkommen werden. — Wollen wir Joachim von Röm. Kön. Maj. als Kön. v. Böhaimb und Herzog in Schlesien über diese Güter Consens erhalten. — Die Erbverbr. v. Hertz. Landen soll in Weigerung d. Consens d. Churf. u. f. Erben unverrückt bleiben.“

99) A. 1546. ult. Mart. Ollmütz. Goldast de regni Boh. jur. T. 2. p. 343. n. 85. et de Ludewig l. c. p. 42. lit. G.

100) „Welche Verbrüderung und Erbhuldigung wider unser Cron Boheim und derselben Ständte alterlangte Freiheiten — Einleibung — erlangter Eigenthumb derselben, darzu gemeinem Nutz nachtheilig.“

101) de Ludwig l. c. p. 43. lit. GG.

ctum abunde testantur ¹⁰²). Quam parum vero elector se illi adstrictum putaverit, vel ex eo apparet, quod extincta 1675 stirpe mascula ducum Lignic. Frider. Willh. elect. jus succedendi ex pacto illo vindicaret, et illud „regum Bohemiae concessione niti assereret, qua ducibus libera dispositio circa dictas terras indulta fuerit“ ¹⁰³). Quae res quo modo demum transacta iterumque rescissa fuerit ¹⁰⁴), quemque gravem ac inexpectatum hoc tandem sec. habuerit eventum, referri nequit, quia partim non ad rem facit, partim notum est, quam quod notissimum.

§. 10.

Exempla quaedam sec. XVII.

Tandem ad ultimum, quo confraternitatis pacta inita reperiuntur, seculum devenio, e quorum numero ob multas de confirmatione caesarea ordinumque provincialium consensu exortas lites maxime conspicuum est fraternum vinculum, quod nexum est Hannoverae inter Christianum Eberhardum Orientalis Frisiae principem, et Ernest. Aug. ducem Brunsvic. et Luneb. d. 20. Mart. 1691 ¹⁰⁵). Causa, ob quam pactum

E 2 hoc

¹⁰²) Goldast I. c. p. 345. n. 86. 88. et p. 357. n. 93. Luenig R. A. P. Sp. Cont. I. Fortf. I. p. 378. et 400. n. 271. 273. et 285. exhibent dictas literas a. 1549 et 1596.

¹⁰³) Sam. de Pufendorf de reb. gest. Frid. Willh. Lib. 18. §. 82.

¹⁰⁴) de Ludewig I. c. p. 17. et in app. n. 9. 47 seqq. Puertzer I. c. p. 848. 866. 896.

¹⁰⁵) Existat im Gründl. Unterricht vom Successionsrecht d. Churf. v. Br. Lun. in Ostfriesl. (1744. fol.) app. n. 1. cf. Moser St. R. P. 17. §. 64. p. 136. et Fam. St. R.

hoc successu destitutum fuit, quaerenda videtur in omiffis his, quibus in eo ineundo opus fuisset. Et primo quidem ordinum provincial. quibuscum principi Frif. Or. jamdiu lites et inimicitiae intercesserant, ne ulla quidem mentio initio pacti injecta est; Imperat. vero tanquam domini directi confirmationem, licet, ut legitimo modo rogaretur, conventum sit, subsecutam esse haud constat. Quare cum ob utriusque defectum, eveniente, de quo cogitatum fuerat, casu, quod stirps principum Frisiae Orient. mascula a. 1744 exstingeretur, multae gravesque de successione lites inter domum Brunsvic. et Brandenb. in comitiis aeque ac summis imperii judiciis agitatae sint, et suam quisque sententiam argumentis firmare studuerit ¹⁰⁶⁾, de iis disquirere operae profecto pretium videtur. Sed quia argumenta utrinque prolata solum ad juris praecipua definienda tendunt, magnumque inprimis ad capitulationum normas illustrandas momentum habent, plura de his commodius in parte posteriori differuntur. Sufficit addere, domum Brandenb. possessionem Frisiae orient. obtinuisse, cum omne jus suum in data sibi a. 1694 ab Imper. expectativa poneret ¹⁰⁷⁾, minime vero, uti forsitan quisquam conjectare possit, in ea, quae tantummodo adumbrata fuit, confraternitatis cum eodem principe ineundae formula, quae qui-

St. R. T. I. c. 13. p. 1005 seq. Scheids Anmerk. zu Mofers Br. Lüneb.
St. R. p. 171 seqq.

106) Historiam rerum gestarum et argumentorum adlatorum invenies ap. Mofers
l. c. et Fabers Staatskanzlei P. 62. c. 21. P. 74. c. 7. et P. 87. c. 9.
P. 702—718.

107) cf. Puecters Handb. d. T. R. G. p. 896. et 1171. V.

quidem, quantum constat, ad finem nunquam perducta est ¹⁰⁸).

Alterum, quod hic adferre licitum fit, confraternitatis exemplum, e domo Lauenburg. desumptum, et quidem triplex est, quorum primi, licet altius ascendat, nexus tamen ratio ut mentionem faciam exigit, quia inter omnes simul paciscentes, eveniente a. 1689, quem praeviderant, casu, acrius de successione est disceptatum ¹⁰⁹). Nimirum primum, post illud a. 1369 cum domo Brunsv. confectum, successionis pactum in domo Lauenb. initum est a. 1431 a Bernhardo duce Lauenb. cum Henr. et Ioann. fratribus ducibus Meclenb. ita ut his tantum successio promitteretur ¹¹⁰). A. 1518 vero res eo est immutata, ut mutuam sibi successionem promitteret utraque domus ¹¹¹); Imperatoris vero consensus ne verbo quidem mentio fit, licet feuda imperii disertis verbis memorentur,

108) Mosers St. R. P. 17. p. 127 seq. §. 60. Scripta, quae hac occasione utriusque prodire, sunt: Gründl. Unterricht, 1744. fol. Entdecker Ungrund d. gründl. Unterr. 1745. Berl. et Vertheidigung des gr. Unt. 1745. Hann. et quae sunt id genus alia.

109) Plura de lite ob successionem in terras Lauenb. gesta concessit Londorp Act. publ. T. 16. p. 373—414. c. VI. Tom. 17. p. 42—107. c. 2. et 3. Pueter l. c. p. 881. IV. Rudloffs Verf. einer pragm. Einl. in die Gesch. etc. P. 1. p. 145. *

110) Londorp l. c. T. 17. p. 56. 57. Moser l. c. p. 148. §. 70. Phil. Fridr. Strube in vindic. jur. Br. et Luneb. in ducat. Saxo-Lauenb. (Goett. 1754. 4.) c. 4. §. 23. Prol. mea p. 50. 1.

111) Londorp l. c. et Levin v. Ambeer Sachf. Lauenb. Stammfall P. 2. p. 130 seqq. (ap. Londorp l. c. p. 131 seq.) Epitomen pacti v. ap. Moser l. c. et Luenig Grundfeste Europ. Potenzen Gerechtf. T. 2. p. 183.

tur¹¹²), quorum successio more solito confirmari debet. Et si quidem ex capitulationis Leopoldi art. VI. §. 5. res dijudicanda sit, nec dubium cuiquam de validitate hujus pacti in mentem veniet, propterea quod virtute ipsius capitulationis una cum aliis hoc est confirmatum. Nihilominus objectum est¹¹³), illud nec omnino probatum, nec Imper. consensu munitum esse, sine quo validum putari nequeat. Sed si me dicere velis, quod res est, injusta videtur exceptio, quum si regulam sequamur, omnino pro confirmato habendum sit, dummodo non aliae intercederent rationes, quae ejus robori plane derogarent. Nimirum antecesserant pacta, quae utrique domui liberam de terris suis disponendi facultatem jamjam ademecant, dum a. 1369 duces Lauenb. cum Brunsvic. et 1442 duces Meclenb. cum Brandenb. pacta, quorum posterius saltem ab Imper. confirmatum audivimus, inierant, quo successione terrarum ita promiserant, ut jam nihil juris ipsis superesset; et ita sane, quod in re positum non erat, nec confirmatione initium capere poterat¹¹⁴).

Secundum confrat. pactum in eadem domo obvium initium est a. 1671 inter Jul. Franc. ducem Lauehb. id praesertim suadentem, et Sax. electorem, Ioan. Georgium¹¹⁵), cui jam

112) „Wie die unsere Eltern und Voreltern und wir vom heil. Reich zu lehn getragen, und auf uns geerbet seyn.“

113) Moser l. c. p. 150. in f.

114) v. Strube in diff. cit. §. 25. Quae post ea de hac re acta sunt, v. im Abdruck d. im J. 1690 vom H. Christ. Ludw. über dero Successionsrecht in — Sachf. Lauenb. an d. R. V. erlassenen Schreibens. Schwer. fol. ibique Adj. n. 1—5.

115) Exemplum ejus vide ap. Londorp in Act. publ. T. 17. p. 160 seq. n. 10.

vi expectativae successio in terras Lauenb. a Maxim. I. a. 1507 tributa erat ¹¹⁶), hoc consilio, ut mutuo stipularetur dux Lauenb. Saxoniae electoralis successionem, quod quidem factum esse eo magis miramur, quo arctiori vinculo jam ab antiquo trinam principum Saxoniae, Hassiae et Brandenb. stirpem junctam fuisse constat, cujus ne verbo quidem in literis expectativae mentio fit; et licet in confraternitatis pacto conventionis istius firmitati prospiciatur, ut non prius quam mors omnium fraterno foedere junctorum sine prole mascula contigerit, successio ad domum Lauenb. deferatur, haec tamen jam tot aliis adstricta erat pactis, ut libera terrarum alienatio haud amplius ipsi superesset. Utrique ab Imp. confirmationem, quam confraternitati jam olim inter majores suos intercedenti tributam esse adfirmant, se petituos esse spondent, cujus impetrandae spe si ceciderint, inter ipsos tamen validum et immutatum maneat pactum, dum insuper Saxoniae princeps expectativa sibi data nititur. Sed eventum expectationi non respondisse, ex tabulis rebusque publicis postea gestis fati apparet ¹¹⁷), licet non desint, qui contrarium adfirmare audent ¹¹⁸).

Ter-

¹¹⁶) ap. Londorp l. c. p. 105 seq.

¹¹⁷) Mofers St. R. P. 17. p. 106. §. 55. Fam. St. R. T. I. c. 13. p. 994. §. 7. Scilicet pactum inter domum Lauenb. et Anhalt. 7 annis post initum, his verbis incipit: „demnach d. Kayserl. confirmation der zwischen Churfürsten und Uns — „getroffenen Erbverbrüderung nicht allein nicht erhalten werden können, sondern auch durch ein ohnlängst von uns, d. Fürsten zu Anhalt, extrahirtes „kayserl. decretum alle Hoffnung zu solcher confirmation gänzlich benommen worden.“ Lünig R. A. P. Sp. Cont. 2. Abt. 4. Abf. 11. p. 356. Et decretum Leopoldi, Ioan. Georg. princ. Anhalt. a. 1677. d. 17. Dec. Viennae datum ap. Lünig l. c. Abf. 13. p. 270.

¹¹⁸) Müller in Annal. Saxon. ad h. a. p. 491.

F

Tertium denique exemplum invenimus in pacto, quod a. 1678 compositum est inter Iul. Franc. ducem Lauenb. et Ioan. Georg. principem Anhalt. ¹¹⁹⁾, per quod mutuo succedendi juri, sanguinis vinculo jam innixo, melius prospicere, et illud ab Imp. commodo tempore firmandum curare volebant ¹²⁰⁾, ut successione incertae incommodum eo facilius evitaretur, aliaque circa successionem obvia ad dubium quodvis removendum diligenter et accurate determinarentur. At tamen per pacta anteriora liberam terrarum ad alios translationem jam sibi ademptam fuisse, omnino credidisse videntur Lauenburgenses ¹²¹⁾.

§. II.

Conclusio.

Quibus absolutis pro ea, quam initio adumbravi, libelli hujus forma, dicendum adhuc esset de juribus adhuc validis, quae circa confirmationem Imper. aliorumque quorum interest consensum praestandum obtineant; sed quia hocce argu-

119) Lünig R. A. P. Sp. Cont. 2. Abt. 4. Abf. II. p. 356 seq. Moser l. c. P. 17. p. 143. §. 65.

120) „Wollen die Kayserl. confirmation hierüber noch zu Zeit zu suchen antehn, jedoch die rechte bequeme Gelegenheit, sie zu erbitten, ergreifen, und unsere fürstl. Erben und Interessenten dadurch desto mehr zu versichern beflissen seyn.“ Lünig l. c. p. 357 in f.

121) „Immittelst aber ein solches expediens besinnen, und zu werke richten, da durch der andern Linie die Possession auf den Eröffnungsfall vermehret, und andern Häusern, so darnach aspiriren möchten, die Gelegenheit darzu zu gelangen, so viel an uns ist, benommen werde.“ Ap. Lünig l. c.

mentum uberiorem, quam temporis angustiae permittant, tractationem sibi deposcit, hic jam pedem me sistere juvat, reservatum egregiam, quae reliqua est, materiam parti hujus commentationis posteriori; quare nil jam superest, praeterquam quod, ut quisquam rei peritus de dictis lenius blandiusque iudicium facere velit, magnopere rogem.

Missis his, nunc nos convertamus ad explicandum id, cuius causa totam hancce exorsi sumus commentationem. Etenim volente summo Numine, iubente Principe Marggravio Serenissimo ALEXANDRO, faventibusque Ejus Amicis universitatem hanc literarum tunc temporis curantibus, anno abhinc et quod excurrit, demandatum mihi est munus professoris juris ordinarii in alma hac academia Friderico-Alexandrina. Cujus quoque auspiciosa sint initia, quoque melius gratissimi animi pietatisque sensus, quibus Principis erga me Clementiam, summorumque Virorum de me iudicia colam, testificer, oratio a me habebitur, qua pauca verba faciam *de iure principis Aug. confess. addicti doctrinas fidei definiendi easque tuendi*; qua recitata, vota nuncupare conabor pro incolumitate optimi Principis ac quondam Domini, simulque pro salute et prosperitate Augustissimi ac Clementissimi Borussiae Regis, nunc domini nostri, FRIDERICI GVILIELMI, qui res nostras non modo salvas, sed et novis beneficiis auctas atque mactatas esse voluit; nec non pro Ejus Amico, Viro Illustriss. ac Generosissimo, cui prosperrimo augurio habenas harum terrarum regendas commisit.

Cui

Cui quidem orationi et religioni, cui crastino die vacabimus, ut splendorem addat *Magnificus Prorektor, Comes Illustrissimus, Procancellarius Illustris, Patres academiae hujus et reliqui Divinarum humanarumque literarum Doctores Suo Quisque ordine Venerandi atque Colendi, nec non ceteri Hospites Suo Quisque titulo, auctoritate ac dignitate Condecorandi, una cum Civibus Suae civitatis, natalium virtutumque splendore, ingenio doctrinaque Ornatissimis, humanissimis precibus oro rogoque.*

Scrib. in acad. Frid. Alex. d. 1. Jun. MDCCXCII.

E r r a t a.

p. 2. lin. 4. loc. pacra lege: pacri. p. 5. lin. 4. loc. veliditate leg. validitate.
 p. 5. lin. 11. loc. supellere leg. supplere. p. 9. lin. 1. loc. tran- seo leg. transf- eo.
 p. 27. lin. 7. loc. foedas leg. foedus. p. 31. lin. 2. loc. utrumque pactem leg. utramque partem. p. 31. lin. 3. loc. hac pertineat leg. huc pertinent. p. 31. lin. 8. loc. pacte leg. parte.

Erlangen, Diss., 1786-1818
X 242 1358

M

321

AD
AVDIENDAM ORATIONEM
PROFESSIONIS IVRIS ORDINARIAE

IN
ACADEMIA FRIDERICO-ALEXANDRINA

ADEVNDAE CAUSA
IN A. D. II. IVN. MDCCXCII

HABENDAM

OBSERVANTISSIME INVITAT

D. GABRIEL PETRVS HASELBERG

1792

*Inest commenzationis de confirmatione Caesarea pactorum confraternitatis,
aliorumque quorum interest consensu*
PARS PRIOR.

ERLANGAE
LITERIS IVNGEANIS.

